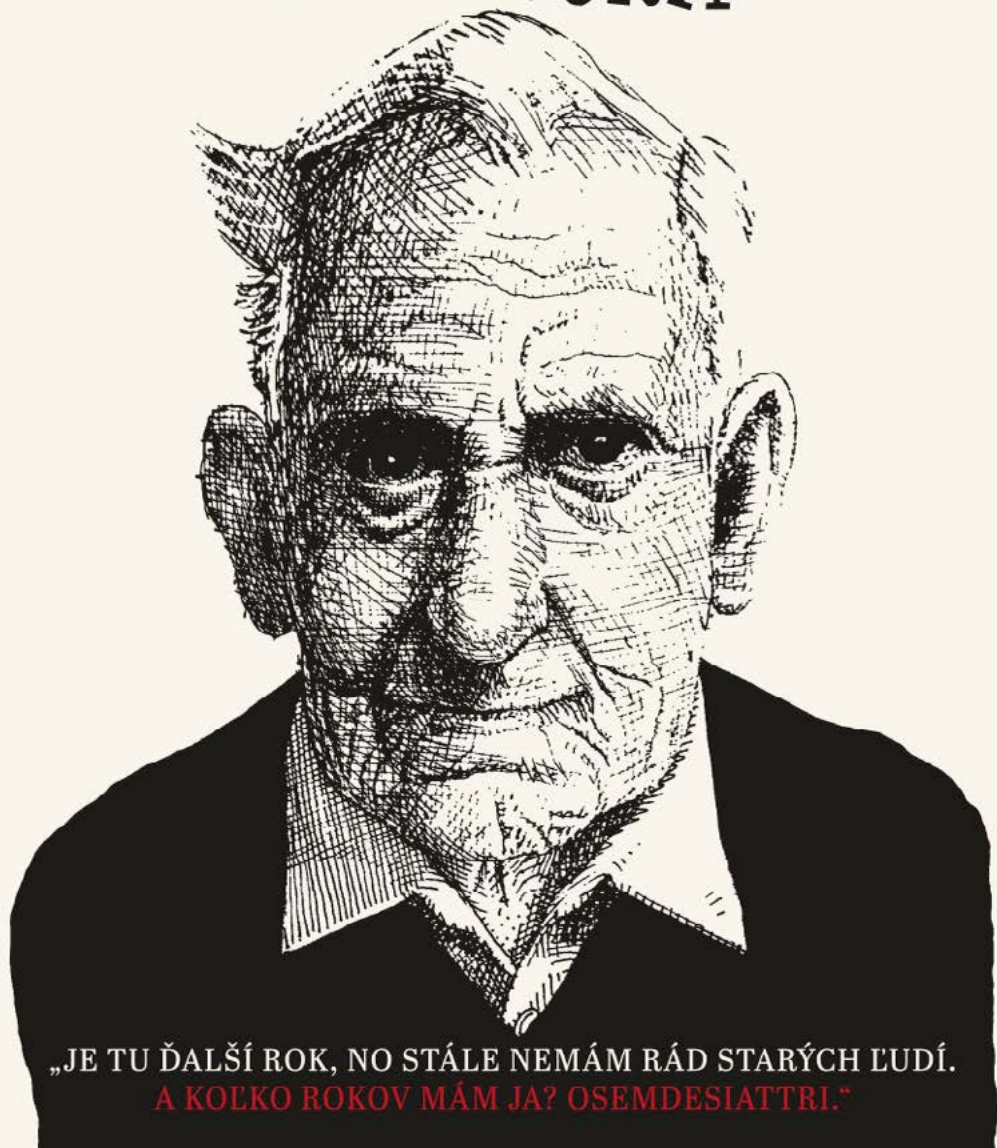


MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER

TAJNÝ DENNÍK
HENDRIKA GROENA
83 1/4 ROKA



„JE TU ĎALŠÍ ROK, NO STÁLE NEMÁM RÁD STARÝCH LUDÍ.
A KOLKO ROKOV MÁM JA? OSEMDESIATTRI.“

Tajný denník Hendrika Groena

83 1/4 ROKA

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.sk



x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Hendrik Groen

Tajný denník Hendrika Groena – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.


ALBATROS MEDIA a.s.

TAJNÝ DENNÍK
HENDRIKA GROENA
83 ¹/₄ ROKA

Preložil Adam Bžoch

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

This publication has been made possible with financial support from the Dutch Foundation for Literature.

© 2014 Hendrik Groen en J. M. Meulenhoff bv, Amsterdam
Published by special arrangement with Meulenhoff Boekerij B.V.
in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas Literary Agency
and co-agent Livia Stoia Literary Agency.
Cover illustration © Victor Meijer
Translation © Adam Bžoch, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-0217-1
ISBN e-knihy 978-80-566-0275-1 (1. zverejnenie, 2017)

Utorok 1. januára 2013

Ani v novom roku nemám rád starých ľudí. To šuchtanie sa za rolátormi, tá nepatričná netrpezlivosť, to večné sťažovanie sa, tie koláčiky k čaju, to vzdychanie a stonanie.

Ja sám mám osemdesiattri a štvrt' roka.

Streda 2. januára

Povysýpalo sa hojne práškového cukru. Aby mohla pani Smitová lepšie poutierať vechtíkom stôl, misku s jablkovými šatôčkami odložila na stoličku.

Prišla pani Voorthuizenová, ktorá sa tou svojou obrovskou riťou posadila rovno na misku so šatôčkami a ani si to nevšimla.

Až keď začala pani Smitová misku hľadať, aby ju mohla vrátiť na pôvodné miesto, zišlo niekomu na um pozrieť sa pod pani Voorthuizenovú. Tá keď vstala, mala na svojich kvetovaných šatách prilepené tri jablčníky.

„Pekne sa hodia k vzorke,“ povedal Evert. Takmer som sa zadusil od smiechu.

Takýto nádherný začiatok nového roka nás mal všetkých pobaviť, ale namiesto toho viedol tento incident k trištvrtrehodinovému mraučaniu a analyzovaniu, kto je na vine. Z rôznych strán na mňa zlostne zazerali, pretože sa mi to zjavne zdalo smiešne. A ja, ja som čosi zašomral na ospravedlnenie.

Namiesto toho, aby som sa ešte hlasnejšie zasmial, som čosi zašomral na ospravedlnenie.

Ja, Hendrikus Gerardus Groen, som totiž vždy korektný, šarmantný, priateľský, slušný a ochotný pomôcť. Nie preto, že by som bol taký naozaj, ale kvôli tomu, že sa neodvážim byť nikým iným. Zriedkavo poviem, čo si myslím. Vždy si zvolím bezpečnú cestu. Usilujem sa o to, aby bol vlk sýty i ovca celá. Moji rodičia boli predvídavi, keď mi dali meno Hendrik: človek by sa sotva stretol so slušnejším menom. „Nepoznáte Hendrika? To je ten, ktorý vždy tak zdvorilo skladá klobúk, keď zdraví!“ To som ja.

Pomyslel som si, že sám zo seba dostanem depresiu. Tak som sa teda rozhodol, že im ukážem aj čosi z pravého Hendrika Groena: celý rok budem bez cenzúry pozorovať život ľudí v severoamsterdamskom domove dôchodcov.

Ak pred koncom roka umriem, bude to vyššia vôľa. V tom prípade požiadam svojho priateľa Everta Duikera, aby na pohrebe prečítal výber z môjho denníka. Keď budem ležať na márach v malej sále krematória *Obzor*, pekne umytý a nažehlený, preruší nepríjemné ticho chriplavý Evertov hlas, ktorý ohromnému publiku prečíta niekoľko pekných pasáží.

Trápi ma však jedno: čo ak Evert umrie skôr než ja?

To by nebolo od neho pekné – najmä preto, že ja mám oveľa viac chorôb a vredov ako on. Na svojho najlepšieho priateľa sa však človek musí spoľahnúť. Musím sa s ním o tom pohovárať.

Štvrtok 3. januára

Evert bol nadšený, ale nechcel sa zaručiť, že bude žiť dlhšie ako ja. A mal aj určité pochybnosti. Obával sa, že po prednese z môjho denníka si bude zrejme musieť nájsť nejaký iný domov, kde mu poskytnú starostlivosť. A znepokojoval ho aj stav jeho zubnej protézy. Súvisí to s nešetrným pohybom biliardového tága a úderom, ktorý mu v jeho dôsledku uštedril Vermeteren. Odkedy má Vermeteren na pravom oku sivý zákal, treba mu pri biliarde pomáhať. Evert, ktorý naozaj nikdy nebol nemožný, stál za ním a dával mu inštrukcie. Nos mal vo výške tága. „Kúsok doľava, trochu zospodu a...“ a skôr než dokončil, Vermeteren mu zadnou časťou palice vrazil do chrupu a zrámoval mu ho. Karambol!

Evert pobieha dookola, akoby mal striedať. Takmer mu nerozumieť, pretože strašne šušle. Skôr než bude môcť prehovoriť pri mojom katafalku, treba mu ten chrup opraviť. Dočerta, to nepôjde, pretože človek, ktorý opravuje umelé chrupy, mentálne vyhorel. Dvestotisíc ročne, krásna asistentka, trikrát do roka na Havajských ostrovoch a napriek tomu prepracovaný – ako je to možné? Možno sa ho zmocnila melanchólia zo všetkých tých falošných

starých zubov, medzi ktorými sa občas veľmi dlho držia zvyšky potravy a nájdu sa v nich aj červíky. Obrazne povedané.

Šišky, ktoré servírovali dolu v spoločenskej miestnosti, pri-niesli tentokrát z nejakého pofidérneho obchodu. Včera ráno som si jednu zo slušnosti vzal a trápil som sa s ňou dvadsať minút – a k tomu musím dodať, že som sa ešte musel aj tváriť, akoby som si zaväzoval uvoľnenú šnúrku na topánke, aby som si posledný kúsok mohol pod stolom napchať do ponožky.

Preto ich boli stále plné misy. Obyčajne totiž všetko, čo je zdarma, okamžite zmizne.

V konverzačnej miestnosti sa zvyčajne servíruje o desať tridsať káva. Ak sú dve minúty po pol jedenástej a kávy stále nikde, prví obyvatelia sa začnú veľavýznamne dívať na hodinky. Akoby mali nejakú ďalšiu prácu. To isté platí, keď ide o čaj, ktorý sa servíruje o štvrt' na štyri.

Jeden z najnapínavejších okamihov dňa: aký dezert dnes do-staneme? Predvčerom a včera to boli ku káve i k čaju šišky. Pretože „my“ predsa žiadne jedlo nevyhodíme. Radšej sa ním zadusíme.

Piatok 4. januára

Včera som sa vybral do kvetinárstva a kúpil som tam kvetináč s ci-buľami hyacintov. O týždeň, keď vykvitnú, pekne privítam jar.

Vo väčšine izieb tohto domova dôchodcov sú vianočné kytice ešte v apríli. Popri prastarých svokriných jazykoch a posled-ných prvosienskach. „Bol by hriech ich vyhodit'.“

Ak príroda môže zohrávať povzbudzujúcu úlohu v ľudskom živote všeobecne, určite ju nezohráva v obývačke a spálni holandského dôchodcu. Tam je stav izbových rastlín verným odrazom situácie, v akej sa nachádza jej pestovateľ: čaká na bezútešný koniec. Keďže dôchodcovia nemajú nijakú inú prácu alebo sú strašne zábudliví, polievajú takúto rastlinu trikrát denne. To nezvládnu po dlhšom čase ani svokrine jazyky.

Pani Visserová ma pozvala na zajtrajšie popoludnie na šálku čaju. Mal som odmietnuť – už aj preto, lebo zápacha –, ale predsa len som povedal, že rád prídem. Takže *to* bude moje popoludnie. Bože, aký som len slaboch. V rozhodujúcom okamihu mi nezišla na um nijaká výhovorka, takže ma čakajú táraniny a suché keksy. Je záhadou, ako sa jej vlhké keksy darí v takom krátkom čase zmeniť na zaprášený papundekeľ. Na jeden keksík potrebujem tri šálky čaju. Zajtra sa vzchopím a druhý keksík odmietnem. Začnem žiť odznova.

Nový život v pekne vyčistených topánkach. To mi zabralo polovicu doobedia. Samotné čistenie topánok išlo pomerne rýchlo. Veľa času som však stratil najmä odstraňovaním leštidla z rukávov na košeli. Ale topánky sa teraz pekne lesknú. Rukávy som si napokon vyhrnul. Tie sa mi už vyčistiť nepodarilo.

Určite to bude komentovať. „Ako to, pán Groen, že si vždy zamažete rukávy?“

Tunajší život pozostáva buď z *nikdy*, alebo *vždy*. Jedlo je tu raz *nikdy načas* a *vždy horúce* a inokedy *vždy príliš skoro* a *nikdy nie teplé*.

Raz som ľudí opatrne upozornil na to, že ich výroky sú dost protirečivé, ale s logikou tu človek neobstojí. „Zase to viete lepšie, pán Groen, pravda?“

Sobota 5. januára

Včera opäť podávali slávnostnú večeru: na jedálničku bol nasi goreng. Väčšina tunajších zostarnutých detí má rada prívarky. Nejaké exotické brečky im nič nehovoria. Už keď v polovici šesťdesiatych rokov zaviedli v Holandsku špagety, narazili na neporozumenie. Nepasovalo to do ustálených predstáv: v pondelok cigória, v utorok karfiol s kašou, v stredu fašírky, vo štvrtok fazuľky, v piatok ryba, v sobotu polievka s chlebom a v nedeľu rozbif. Ak chceli byť Holanďania výstrední, jedli v utorok fašírky a po celý zvyšok týždňa z toho boli popletení.

Zahraničné vrtochy, to nie je nič pre nás. Zvyčajne si môžeme vybrať týždeň dopredu z troch rozličných pokrmov, ale niekedy to nevypáli dobre. Včera bol z nejasných dôvodov len nasi goreng. Dodávatelia čosi poplietli. Náš kuchár určite nebol na vine.

Takže sme si mohli vybrať z nasi. Ľudia s ťažkými diétami dostali chlieb.

Zdvihla sa vlna rozhorčenia. Pani Hoogstraatenová van Dam, ktorá trvá na tom, aby ju takto oslovovali, vyštuchala z jedla len kúsky vareného vajca; Van Gelder nasi „nežerie“, zato by vypil hrniec octu; a Bakker žiadal zvýšeným hlasom na ryžu šťavu.

Môj priateľ Evert, ktorý niekedy, keď má dosť vlastného kuchárskeho umenia, jedáva s nami, ponúkol svojim nič netušiacim spolustravníkom sambal. „Nechcete na nasi náhodou kečup?“

Tváril sa ako úplný hlupák, keď potom pani De Prijkerová do adžaru vykašľala umelý chrup. Chrčala, keď ju odvádzali od stola, a o chvíľu chodil Evert dookola s jej chrupom a napravo i naľavo ho dával skúšať, akoby to bola Popoluškina črievička. Keď si ho potom vedúci oddelenia zavolať na koberec, tváril sa ako stelesnená nevinnosť. Dokonca hrozil, že podá sťažnosť na obchodnú inšpekciu, pretože v adžare „narazil“ na chrup.

Pred večerou som bol ešte na čaji u pani Visserovej. Jej táraniny sú ešte slabšie než jej čaj. Povedal som, že mi doktor zakázal jesť keksy. Reku prečo. Povedal som, že kvôli krvnému obrazu. Mám ho zvýšený, medzi dvadsať a dvadsaťpäť. To som len tak táral do vetra, ale ona to považovala za bohvieaké múdrosť. Prinútila ma, aby som si tri keksy vzal so sebou, vraj keď mi obraz klesne. Teraz sú v akváriu na treťom poschodí.

Nedeľa 6. januára

Čoraz väčšmi zo mňa vyteká. Biele spodky sú veľmi vhodné na to, aby sa na nich vynímali žlté škvrny. Oveľa viac by sa zišli žlté spodky. Dosť sa hanbím pred dámami z pracovne. Takže teraz, skôr než spodky odovzdám, čistím tie najhoršie škvrny ručne. Povedzme, že ide o predpranie. Keby som nič neodovzdal, vzbudilo by to podozrenie. „Obliekli ste si čistú bielizeň, pán

Groen?“ spýtala by sa tučná pani z hospodárskej služby. Rád by som jej odpovedal: „Nie, tučná pani z hospodárskej služby, tieto staré spodky mám na svojom starom zadku tak pripečené, že si ich na sebe nechám do konca života.“

Je to namáhavý deň: na celom tele škrípu pánty. Nič nedokáže zastaviť úpadok. Človek má nanajvýš nejaký deň, keď ho niečo trápi menej, ale v skutočne dobrej forme už nebude nikdy. Nezačnú mu zrazu nanovo rásť vlasy. Aspoň nie na hlave, lebo z nosa a z uší, to teda áno. Ani žily sa mu už neprečistia. Zhrbenie sa nevyrovná a kohútik tam dolu neprestane kvapkať. Je to jednosmerná cesta do rakvy. Človek nikdy neomladne: ani na deň, ani na hodinu, ani na minútu.

Sťažujem sa ako dôchodca. Ak mám chuť na ponosovanie sa, bude lepšie, ak sa posadím dolu do konverzačnej miestnosti. Tam je to kratochvíľa číslo jeden. Nemyslím si, že prejde čo len hodina, aby niekto nezačal o chorobách.

Zdá sa mi, že som tak trochu zlostne naladený. Ľudia si myslia, že človek si na staré kolená užíva, ale to sa, dočerta, vždy nedá.

Čas na prechádzku: napokon, je nedeľné popoludnie. Potom nejaký Mozart a jeden veľký koňak. Možno sa zastavím aj u Everta, jeho hrubosť má dobrý terapeutický účinok.

Pondelok 7. januára

Podľa všetkého sa začalo vyšetrovanie náhleho úmrtia rybičiek na treťom poschodí. Vo vode plávalo pomerne veľa kúskov z keksov.

Nebolo odo mňa múdre, že som hodil keksy pani Visserovej do akvária. Keď sa dozvie, že rybičky umreli na predávkovanie vlhkými keksami, povedie stopa priamo ku mne. Musím si pripraviť obhajobu a u advokáta Duikera sa zastavím po radu. Evert je expert na milosrdné lži.

V tomto domove dôchodcov nie je prípustné držať domáce zvieratá – s výnimkou rybičiek a vtákov, „ak nepresahujú veľkosť 10, resp. 20 centimetrov“, ako sa píše v domácom poriadku. Aby sa predišlo tomu, že si niekto zmyslí pestovať žraloky alebo morské orly.

Majitelia, ktorých pri presťahovaní do domova *Súmrak* bez milosti odlúčili od ich psov a mačiek, si toho dosť vytrpeli. Nech boli tí štvornohí priatelia akokoľvek pokojní a vyrovnaní, starí a vetší, pravidlá sú pravidlá: do útulku.

„Nie, pani, nezáleží na tom, či je Rakker jediný na svete, koho máte rada; výnimku prosto nemôžeme spraviť.“

„Máte pravdu, vaša mačka leží celý deň na parapete, ale ak povolíme mačku, hneď bude niekto chcieť na svoj parapet tri dánske dogy. Alebo fialového krokodíla.“

Pani Brinkmanová je tu rekordmankou; v skrinke pod umývadlom sa jej sedem týždňov darilo schovávať starého jazvečíka, než ho u nej našli. Dá sa predpokladať, že ju niekto udal. Všetci z nás zažili vojnu, a predsa niekto udal riaditeľku starého psíka. A namiesto toho, aby fašistu, ktorý to mal na svedomí, odvieďla riaditeľka natretého smolou a vyváľaného v perí, radšej deportuje do útulku psíka. Ten psík tam kňučal ešte dva dni a potom zahynul biednou smrťou. A kde bola zvieracia polícia?

Riaditeľka považovala za lepšie, aby sa pred pani Brinkmanovou určité veci zatajili. Kým sa tej po troch dňoch podarilo objaviť správnu električku do útulku, bol jej psík už pod zemou.

Pani Brinkmanová sa pýtala, či by po jej smrti mohli jej psíka exhumovať a pochovať ho spolu s ňou. Okamžite jej oznámili: „To nie je v súlade s pravidlami.“

Zajtra ráno musím ísť k lekárovi.

Utorok 8. januára

Na nástenke vedľa výťahu visel lístok.

„V akváriu na treťom poschodí sa našlo veľké množstvo omrvínok z keksov. Akváriové rybičky v dôsledku zjedenia keksov zahynuli. Každého, kto môže poskytnúť o tejto udalosti nejaké informácie, prosíme, aby tak rýchlo urobil u vedúcej oddelenia pani De Roosovej. V prípade, ak si to bude dotyčný želať, zachováme anonymitu.“

O jedenástej hodine som vošiel k pani De Roosovej. Jej meno, ktoré znamená *ruža*, je zázračnou hračkou osudu. *Pani Žihlavová* by jej robilo väčšiu česť.

Bolo by logické, keby skutočne škaredí ľudia mohli svoje nedostatky kompenzovať tým, že budú mimoriadne milí, ale v tomto prípade ide zrejme o opak: vedúca oddelenia pôsobí ako mocne vymurovaná, odpudivá stena.

Dobre, takže pani De Roosová.

Oznámil som jej, že by som azda vedel prispieť k objasneniu keksového incidentu. Okamžite celá očervenela a bola samé ucho. Narozprával som jej, že som nechcel odmietnuť keksy, ktoré pani Visserová sama piekla, a preto som ich položil na tanierik, ktorý som odložil na stôl v špajzi na treťom poschodí s veľkou nádejou, že niekto z obyvateľov tento anonymný dar prijme. Na svoju ľútosť som musel skonštatovať, že sa keksy nejakým spôsobom dostali do akvária a môj modrý tanierik zmizol.

De Roosová si to vypočula s neskrývaným podozrením. Prečo som ich sám nezjedol? Prečo práve na treťom poschodí? Môže mi to niekto potvrdiť?

Požiadala som ju, aby táto udalosť zostala medzi nami. Vraj uvidí, čo sa s tým dá spraviť.

Potom začala hneď zisťovať, ako mohla pani Visserová tie keksy sama upiecť. Na izbách je varenie a pečenie zakázané. Rýchlo som jej ešte stihol povedať, že som si nie istý, či ich piekla sama, ale už bolo neskoro: incident s kekсами sa prevalil. Stratím sympatie pani Visserovej; už to bola katastrofa. Ale podozrievavosť na oddelení, ktorej je až-až, si nájde živnú pôdu na celé týždne a všade sa budú šíriť klebety.

Šiel som aj za lekárom. Ten bol však chorý. Ak sa v pondelok nebude cítiť lepšie, príde ho niekto zastúpiť. V urgentných prípadoch môžeme navštíviť lekára v konkurenčnom domove dôchodcov. Niektorí by radšej umreli, než by mali ísť k „tomu mastičkárovi v domove *Súmrak*“, aby im vyšetril zošúverenú kostru. Iní by zas kvôli každému prdu dali najradšej poslať po záchranný vrtuľník. Mne príliš nezáleží na tom, aký lekár mi povie, že sa mi už nedá veľmi pomôcť.

Streda 9. januára

Tá aféra s mŕtvymi rybičkami ma včera predsa len trochu vykolajila. Zo všetkej tej kávy pani Visserovej a z nervozity som dostal poriadnu hnačku. Polovicu doobedia som presedel na záchode so starými novinami a časopismi, ktoré som si požičal z konverzačnej miestnosti.

Pekný názov, *konverzačná miestnosť*, ale nevystihuje úplne obsah. Presnejšie by bolo *miestnosť ŠKS*; tie tri písmená vyjadrujú *šomranie, klebety a sťažnosti*. Niektorí to považujú za svoju každodennú úlohu.

Zastavil sa u mňa Evert a pomedzi dvere na záchode ma informoval o vývine vecí: každý teraz každého upodozrieva a v každom nájomníkovi vidí potenciálneho vraha rýb. Moja neprítomnosť vzbudila podozrenie. Poprosil som Everta, aby nenápadne rozšíril správu o mojej hnačke – ako alibi. Ja sám som nemohol urobiť viac než to, že som nechal pootvorené záchodové dvere a dvere na chodbu. Obyčajne si bez problémov uľavím, ale teraz mi bolo poriadne zle. V dvojitom význame, aj zo seba, lebo som vlastne vypočítavý zbabelec a sráč – a to sú v tomto prípade naozaj vhodné metafory.

Keď už spomínam úľavu, musím ísť nevyhnutne na vzduch. Po dni strávenom na suchároch a s prostriedkom proti hnačke sa odvážim vyjsť von. Vydal som sa hľadať blyskáč jarný, podľa novín a fenologického združenia *Prírodný kalendár* ide o prvý skutočný signál jari. Ak by som okrem blyskáča našiel aj podbeľ liečivý alebo trebulku, či marcové fialky, tak by jar bola skutočnosťou. Len netuším, ako tie rastliny vyzerajú.

Příroda si vzala náskok šiestich týždňov. Ale chlad sa blíži a to je zlá správa pre sťahovavé vtáky, ktoré sa práve rozhodli, že tento rok zostanú doma.

Štvrtok 10. januára

Tento domov dôchodcov má peknú záhradu. Ale z nejasných dôvodov je zamknutá. V zime do nej nemôže nikto vstúpiť. Ide zrejme o manipuláciu. Riaditeľstvo vie, čo je dobré pre obyvateľov domova.

Ak sa chce teda človek v tomto ročnom období nadýchať čerstvého vzduchu, je odkázaný na bezprostredné okolie nášho domova. Škaredé bytovky z konca šesťdesiatych rokov. Smutné zelené plochy pripomínajúce smetiská. Človek by si takmer pomyslel, že v noci tadiaľto jazdia mestskí smetiari nie preto, aby odpad odvážali, ale aby ho vysypali po uliciach a parkoch. Každý sa brodí v mori plechoviek, vrecúšok od čipsov a starých novín. Pôvodní obyvatelia bytoviek sa už dávno odsťahovali do radových zástavieb v Purmerende alebo v Almere. Zostali len tí, čo si nemohli dovoliť odísť. Uvoľnené byty zaplnili turecké, marocké a surinamské rodiny. To teda nevytvára nijakú veselú zmes.

Môj akčný rádius je v súčasnosti približne dvakrát päťsto metrov s lavičkou na polceste. Oveľa viac nezvládnem. Svet sa scvrkáva. Z domova mám štyri rozličné, približne kilometrové trasy.

Pred chvíľou sa u mňa zastavil Evert. Nesmierne sa teší z humbugu okolo úmrtia rybičiek a predsavzal si, že ešte pridá niečo navrch. Chce spáchať druhý atentát, tentoraz s obrími sušienkami. Včera sa odviezol autobusom do supermarketu vzdialeného niekoľko kilometrov, aby sa nimi zásobil. V našom miestnom minimarkete by si na jeho nákup iste spomenuli. Sušienky má teraz u seba v skrini. Spýtal som sa ho, či sú tam v bezpečí. „Toto je slobodná krajina a každý môže doma skladovať toľko sušienok, koľko chce,“ povedal. Keksy, tie teda nemusím. Ale sušienky, to bol naozaj husársky kúsok; boli ružové. Evert očakával krajší farebný efekt.

Sobota 12. januára

Riaditeľka, pani Stelwagenová – o nej určite budeme hovoriť častejšie –, oznámila, že sa zaviedlo opatrenie na ochranu životného prostredia: termostaty na izbách sa nesmú zapínať na viac než na dvadsaťtri stupňov Celzia. Ak by bolo seniorom ešte stále zima, nech si oblečú kabát – tak znie posolstvo. Máme tu jednu indonézsku tetušku, ktorá si u seba nastavuje teplotu na dvadsaťsedem stupňov. V izbe má všade porozostavované nádobky s vodou, aby dosiahla vysokú vlhkosť vzduchu. Vynikajúco sa tam darí tropickým rastlinám. Na izbové kvetiny zatiaľ nie sú žiadne maximálne kvóty, ale predpokladám, že pani Stelwagenová na nich pracuje.

Pani Stelwagenová je vždy priateľská, každého si vypočuje a pre každého má povzbudzujúce slovo: a pod týmto náterom súcitu

ukrýva nezdravú dávku sebauspokojenia a vyžívania sa v moci. Má štyridsaťdva rokov a teraz je tu pol druhá roka šéfkou, no lakťami alebo líškaním – záleží na tom, koho má pred sebou – sa prebija čoraz vyššie. Už nejaký ten čas ju pozorne sledujem.

Mám aj dôležitého informátora: jej sekretárku pani Appelboomovú. Anja Appelboomová bola dvadsaťtri rokov sekretárkou predchádzajúceho riaditeľa, pána Lemaireho, ktorý neprežil poslednú vlnu fúzií a odišiel do predčasného dôchodku. Jej zostávajú do penzie ešte dva roky a je rozhodnutá, že sa nedá udusiť pani Stelwagenovou, ktorá ju degradovala tým, že zamestnala nového vedúceho sekretariátu. Anja má ešte stále prístup ku všetkým zápisniciam z porad a k dôverným záznamom. Donedávna bola mojou susedkou a zachránila ma pred azylom pre bezdomovcov, keď mi tu vybavila miesto. Možno o tom niekedy porozprávam viac.

Vo štvrtok ráno k nej často chodievam na kávu. Vtedy bývajú riaditeľka a vedúci sekretariátu na porade s manažmentom vedúcich sekcií a s regionálnym riaditeľom. Stať sa regionálnou riaditeľkou, to je nasledujúci krok, ktorý Stelwagenová s nádejou plánuje.

S Anjou sa vtedy trochu porozprávame. „Vieš udržať tajomstvo?“ sputuje sa ma s určitou pravidelnosťou a potom nasleduje malý výlev o Stelwagenovej manipuláciách. Tak sme si všeličo poskladali dokopy.

Nedeľa 13. januára

Evert včera hodil do akvária na druhom poschodí šesť ružových sušienok. Zlaté rybičky sa najedli na prasknutie. Mŕtvolky plávajú medzi zvyškami jedla. V dome prepuklo peklo.

Počas podávania kávy si proste vyšiel akože na záchod, vystúpil hore schodmi, dobre sa okolo seba poobzeral a sušienky, ktoré mal pod kabátcom, hodil do vody. Igelitové vrečko pekne zahodil do koša na smeti, čo bolo z hľadiska techniky dôkazov trochu hlúpe, ale upratovačka našťastie medzičasom všetky koše vyprázdnila.

Akvárium sa nachádza v pomerne temnom kúte a včera večer si nikto nič nevšimol. Celá operácia však neprebehla úplne bez rizika, pretože keby boli Everta chytili, mohol by si hneď zavolať sťahovaciu službu. Možno mu v kútiku duše vôbec neprekáža, či ho chytia, hoci keby ho vohnali do úzkych, určite by tvrdo odmietal, klamal a bránil sa. To je presne to, čo sám chce. Jeho filozofiou je: zmyslom života je len čo najpríjemnejšie zabíjanie času – tak si človek môže zachovať ľahkosť. Závidím mu. Ale rýchlo sa učím.

Ja sám som bol včera poriadne napätý, pretože Evert mi o atentáte povedal vopred, aby som si mohol zadovážiť pevné alibi. To však nestačilo. Musel som počkať v konverzačnej miestnosti, kým sa dvaja obyvatelia z môjho poschodia nevybrali nahor. „Idem s vami. Aspoň bude veselšie.“ Pán a pani Jacobsovci si ma trochu začudovane premerali.

Dnes ráno sa krátko po deviatej spustil poplach. Cestou do kostola si pani Brandsmová všimla, že rybičky plávajú hore

bruchom. Podľa všetkého ktosi ešte navrhol, aby ich dali do hrnca nad paru, ale cestou k službukonajúcej sestre to Brandsmová porozprávala každému, koho stretla. Práve mi zaklopal sused: „Čo som počul...“

Teším sa na rozhovory, ktoré budú čoskoro nasledovať pri káve.

Pondelok 14. januára

Ešte viac utrpenia pre zvieratá: pani Schreuderová pri čistení klievky omylom vysala svojho kanárika. Keď sa jej po niekoľkých zdrvivujúcich minútach konečne podarilo roztrasenými rukami otvoriť vysávač, z jej veselého speváčika veľa nezostalo. Vysávač mala okamžite vypnúť. Jej Pietje síce ešte žil, ale o niekoľko minút vypustil dušu. Schreuderovú nemožno nijako utešiť a spaľuje ju vedomie vlastnej viny.

Pomoc, ktorú obeti poskytol personál, spočívala v rade, aby pani Schreuderová čo najrýchlejšie odstránila klietku.

Na sušienky v akváriu tu má každý vyhranený názor. Ale ak sa človek niekoho spýta, čo si myslí o vojne v Sýrii, ten sa naňho pozrie, akoby od neho chcel, aby mu vysvetlil teóriu relativity. Niekoľko rybičiek hore bruchom je čosi oveľa strašnejšie než explózia autobusu plného žien a detí vo vzdialenej krajine.

Ale aby som nebol úplný pokrytec: plnými dúškami si užívam škandál s rybičkami, to nemôžem poprieť. Zdesenie, ktoré sa zmocnilo celého tunajšieho obyvateľstva, je úctyhodné. Hneď

sa vyberiem do konverzačnej miestnosti, aby som sa zúčastnil družného rozhovoru o rybičkách.

Prišla zima. Zatiaľ nepadla na zem ani vločka snehu, ale včera som videl prvého dôchodcu, ktorý vyšiel von s vlnenými ponožkami natiahnutými na topánkach. Aby sa nepošmykol.

Utorok 15. januára

Tento rok po prvý raz napadol sneh. To znamená: nikto nevyjde von a nastane masové škrečkovanie. V našom obchodíku dolu sa už nedá kúpiť nijaký alkohol ani čokoláda. Áno, pravdaže, vojna.

Chvalabohu, pre dnešnú mládež sme tak trochu poslední, čo zažili vojnu, a čoskoro sa zbaví tých večných stareckých histórií o polievke z tulipánových cibulí a o sedemhodinovej púti za viazaničkou mrkvy.

Keď sa to zrátá, dohromady zahynulo sedem rybičiek.

Včera kvôli tomu zavolali políciu. Dvaja mladí policajti naozaj nemali potuchy, ako sa toho prípadu ujať. Ani stopy po energickosti, akú človek obvyčajne vidí v televízii. Najprv zo všetkých strán skúmavo hľadeli do akvária. Akoby ešte zvažovali reanimáciu.

„Áno, sú mŕtve,“ povedal jeden.

„Zrejme to spôsobila sušienka,“ povedal druhý.

Riaditeľka prikázala, aby mŕtve rybičky nechali vo vode ako dôkaz. Možno čakala na patológa-anatóma, bohvie.

Policajti sa v každom prípade chceli čím skôr vypariť. Riaditeľka hystericky žiadala dôkladné vyšetrenie, ale mladší policajt povedal, že na to je potrebné najprv podať trestné oznámenie.

„Je ho možné podať hneď?“ Nie, to sa dá len v stanovenom termíne v ich kancelárii alebo cez internet.

„Dobre, ale čo s mŕtvolami?“ Agent navrhoval smetný kôš. „Ale nemôžu tam zostať príliš dlho. Alebo spláchnuť do záchoda.“ A potom páni opustili budovu so želaním „pekný večer“. Pani Stelwagenová bola v šoku. „To je škandál! Považujem to za škandál. Tak sa nezaobchádza s občanmi.“

Bolo krásne počúvať ju, ako bezmocne vykrikuje. Jej všemocnosť je našťastie obmedzená stenami tohto domova.

Streda 16. januára

Evert prišiel na kus reči. Aby sme sa vyhli konverzačnej miestnosti, šuchtali sme sa po snehu: päť minút chôdze, päť minút odpočinku. Bude nevyhnutné rozhodnúť sa. Buď rolátor, alebo elektroskúter, alebo Canta LX. Tri sexy alternatívy.

Pri strednej škole, ktorá sa nachádza tu za rohom, stál minulý týždeň akýsi šestnásť- alebo sedemnásťročný chlapec, ktorý sa chvatal paradajkovočervenou cantou, určite nelegálne požičanou od jeho starej mamy. Autíčkom odvážal domov tašky najkrajších dievčat z triedy. Samotné dievčatá sa viezli za ním na bicykloch. Ešte nikdy som nevidel chlapca, ktorý by zo žartu jazdil na elektroskútri alebo by pred sebou tlačil rolátor. Z tohto

dôvodu uprednostňujem pekne vyčačkanú cantu. Pokojne ma môžu dať do jedného vreca so všetkými tými neskutočne zlými šoférmi, čo jazdia v takých konzervách.

Nedávno vletela nejaká canta bez zabrzdzenia do supermarketu s lahôdkami a zastavila sa až v spúšti gumených hadov a masla. Na prednom skle sedeli v šoku nalepené dve tučné ženy. Pod brzdový pedál im vliezol ich psík a zasekol sa tam. Skutočnosť býva niekedy divšia ako fantázia.

Tu v domove sa takmer každá konverzácia točí okolo snehu alebo okolo veľkého masakra rybičiek. Seniori si vymýšľajú tie najneuveriteľnejšie sprisahanecké teórie a niektorí sa neštítia ani ničím nepodloženého upodozrievania: v čase vraždy vraj dvaja obyvatelia spozorovali na chodbe, kde sa nachádza jedno zo spomínaných akvárií, pani Greetje D....

Nepovažujú za argument, že na tej chodbe sa nachádza jej izba a ona predsa nemôže liezť hore na tretie poschodie oknom. Úbohá Greetje, vrabček, ktorý váži sotva štyridsať kíľ a zakaždým placho odvráti zrak – tá nikdy neublížila ani muche, ani nijakej rybičke.

Po policajnej návšteve zvolala riaditeľka informačné stretnutie, „aby sa trochu upokojila nálada“. Oznamenila, že pro forma spravili na druhom poschodí dôkladnú prehliadku všetkých izieb. Akoby mala byť páchatelova izba posiatá sušienkami. Nikto sa nespýtal, či má riaditeľka právo prehľadávať. Ani ja som sa nespýtal. Neodvážil som sa.

Pri káve odznelo množstvo pošepky vyslovených návrhov, aby sa prípadne prehľadali aj izby na iných poschodiach. Starčekovia pritom prudko prikyvovali: „Veru áno.“

Štvrtok 17. januára

Prečítal som si po sebe svoj denník. Možno je to zatiaľ trochu žlčovité. Sú tu predsa aj milí ľudia!

Samozrejme, je tu môj priateľ Evert. Býva v apartmánovej prístavbe so svojím psom, starým, lenivým, priateľským a veľmi inteligentným orieškom, ktorý sa volá Mohamed. Keď Everta niekedy príliš trápi dna, chodím s Moom na prechádzku ja. Vzhľadom na môj akčný rádius tá prechádzka nie je veľmi veľká, ale Moov akčný rádius je ešte menší. Raz okolo budovy a hotovo. Ocikať desať stromov a raz denne zanechať na trávou zarastenom poličku jeden výkal, ktorý musím namieste zlikvidovať a odnieť v igelitovom vrecúšku, pretože z desiatok okien sa na mňa upierajú pohľady. Keby som výkal nechal tam, kde ho pes vytlačil, začal by sa boj o to, kto ma smie udať ako prvý.

Potom je tu Edward. Veľa toho nenahovorí. Prekonal mŕtvicu a nie je mu dobre rozumieť. Ale svoje sotva zrozumiteľné slová volí starostlivo. Keď niečo povie, tak stojí za to niekoľkokrát sa ho spýtať: „Čo hovoríš?“ Čo ušetrí na čase venovanom rozprávaníu, využije na bystré pozorovania.

Grietje: poklad, priateľská a empatická, a pritom človeku vôbec nenadbieha.

Graeme, ktorý je posledný z tohto predbežného výberu, sa javí ako neistý a introvert, ale hovorí priamo k veci a človek sa naňho pritom nemôže nikdy nahnevať.

S týmito ľuďmi rád sedávam pri káve. Viac-menej si spolu sadáme spontánne. Pretože aj niečo také prosté ako niekde

sedieť alebo nesediť podlieha prísnyim nepísaným pravidlám. Každý tu má svoje pevné miesto: pri stole, pri tombole, pri *po-hybe na hudbu*, v tichej zóne. Ak človek chce, aby ho znenávideli, musí sa len posadiť na miesto niekoho druhého. A nech tam skúsi zostať, keď sa také dôchodcovské dieťa postaví vedľa jeho stoličky a povie: „Tu sedím ja.“

„Nuž, podľa mňa vás tu vidím stáť. Priamo pred mojím nosom.“

Ak len človek nezačuje ešte predtým, keď sa iba priblíži k prázdnej stoličke: „Tam predsa sedí pani Dingetjedeová!“ Po takejto replike sa každý ospravedlní a odšuchce sa preč. No v podstate by sa tam mal posadiť. A povedať, ukážuc na prázdne stoličky: „Tá nech sa dnes posadí niekam inam – alebo nech odpáli.“

Piatok 18. januára

Riaditeľstvo vydalo odporúčanie tri dni nevychádzať von. Hrozí, že by si niekto mohol napríklad zlomiť rebro. Niežeby obyvatelia nepretržite vychádzali na pochôdzky, keď nie je klzko, no väčšina tunajších ľudí predsa len absolvuje svoje denné výpravy do nákupného strediska, k poštovej schránke alebo do parčíka. Ale ak nie je nejaká činnosť povolená, jej potreba sa tým len zvyšuje. Starčekovia dnes sedia pred oknami a dívajú sa von na sneh, ktorý sa nie a nie roztopiť. A sťažujú sa na mestský úrad, ktorý udržiava cesty, ale chodníky

a cyklistické dráhy zanecháva plné hnedej člapkanice. A to je ich téma.

Personál vyčistil od snehu chodník pred domovom, aby sme mohli bez prekážky prejsť od vchodu k mikrobusu spoločnosti Connexxion. Ale trýznivá neistota, na čo človek natrafí, keď z mikrobusu niekde vystúpi, vedie väčšinu ľudí k tomu, že sa rozhodne radšej nikam necestovať. Strach je často konzultovaný poradca.

Búrka okolo rybičiek sa trochu utíšila. Čakalo sa na niečo, čo by odvrátilo pozornosť. Nuž, okrem snehu sú to reči, že mestská správa chce zvýšiť tarify za parkovanie. Starčekovia sa obávajú, že klesne návštevnosť, keď budú ich deti musieť hodiť do parkovacích hodín o euro viac. Také deti, ktoré by kvôli jednému smiešnemu euru chodievali ešte zriedkavejšie, by som ja už viac na návštevu nechcel. Keď som to veľmi opatrne sformuloval pri káve, povedali, že sa mi dobre hovorí, pretože nemám deti a tak či tak ma nikto nepríde navštíviť.

Na tom je zrnko pravdy. V mojom narodeninovom kalendári je takmer za všetkými menami krížik. O dvoch ľuďoch bez krížika neviem, či ešte žijú. A je aj jeden, ktorý ma už nepozná. Zostali len Evert a Anja. Graemeho a Grietje tam nemám. Nie je to nijaký úctyhodný zoznam priateľov. Buď človek umrie skoro, alebo sa bude prebíjať dlhým radom pohrebov. Mne už zostáva ísť len na päť pohrebov, ak nerátam tie, na ktoré pôjdem zo slušnosti.

Sobota 19. januára

Piatok je deň venovaný *rezkému pohybu na staré kolená*. Vtedy sa smerom k „telocvični“ vyhrnú na chodby staré kurence v tých najpodivuhodnejších teplákových súpravách. Dámy odhodili naozaj všetky škrupule: a to veru nie je krásny pohľad. Ružové legíny na kostnatých tenkých alebo naopak tučných huspeninovitých nohách, obťahnuté tielka na smutných zvyškoch toho, čo boli kedysi prsia. Úpadok vo výklade. Pri takom niečom sa mi ako staršiemu pánovi dobre nepohybuje.

Dejisko: málo používaná zasadačka, kde sa odsunú nabok stoly a stoličky sa popresúvajú do kruhu. Pohyby sa totiž uskutocňujú spravidla posediačky, aby sa vodičkári necítili urazení. Starčekovia trochu mávajú rukami a nohami do rytmu veselej muziky. A stonajú. A nahlas oznamujú, aké neduhy im zabraňujú vykonávať určité cviky. „To so svojím vývodom nedokážem.“

Potom nasleduje hra s loptou. Povedzme to takto: lopta sa veľmi nenadrie. Precvičujú sa najmä hlasivky, a to povzbudzovaním ostatných pri tých najjednoduchších výkonoch. Tak ako keď matka tleska malému decku, ktoré po dvadsiatich razoch konečne chytí loptu. „Áno, výborne! Jój, tesne!“

Povedzme, že atmosféra na ihrisku bola športová.

Naozaj, včera som sa po prvý raz zúčastnil na *rezkom pohybe na staré kolená*. A naposledy. Keď mi vedúca aktivity – „volajte ma Tine“ – po skončení kládla na srdce, aby som budúci týždeň predsa len prišiel, ihneď som vyhlásil, že moja účasť bola jednorazová.

„Ach, a prečo?“ spýtala sa podozrievavo.

„Pretože sa – obklopený takým množstvom ženskej krásy – nemôžem sústrediť na pohyb. Celé telo mi stuhne.“ Povedal som to bez premýšľania. Až potom ma zaliala horúčava. Oveľa väčšia než pri telocviku.

Hej, takmer som to nazval pravým menom! Napredujem skokmi. Možno práve vďaka tomuto denníku.

Tine tam zostala stáť s otvorenými ústami. Môj sarkazmus bol zjavný, ale zároveň nebol taký útočný, aby sa mohla proti nemu nejako brániť, obklopená všetkými tými vycifrovanými starými tetkami. Tie sa väčšinou samy považujú za „ešte v podstate príťažlivé“. Schopnosť sebareflexie s vekom rapídne klesá. Tak ako u detí, naopak, v priebehu rokov narastá.

Nedeľa 20. januára

My seniori vôbec nie sme tými, s ktorými by sa v čase krízy počítalo. Podľa výpočtov istého významného inštitútu si dôchodca bez partnera prilepšil mesačne o dve (*dve!*) eurá. Politik Henk Krol so svojou stranou 50PLUS narobil zbytočne toľko paniky. Táto strana minulý rok zvíťazila v našom domove s veľkým náskokom. Naši obyvatelia veľmi nefandia homosexuálom, inak by Henk získal ešte viac hlasov. Zatiaľ čo pán Hagedoorn ho volil len preto, lebo si myslel, že Henk Krol je bratom futbalistu Ruuda Krola. Ten istý Hagedoorn vtedy hútal nad tým, či vtedajší japonský premiér Naoto Kan náhodou nie je príbuzným holandského kabaretistu Wima Kana.

Ľudia s poriadnou doplnkovou penziou a predčasní dôchodcovia dostávajú odteraz menej, ale stále majú viac. Predčasných dôchodcov tu, mimochodom, nemáme.

Je prekvapujúce, akí sú tunajší obyvatelia šporovliví. Už zo základnej penzie si dokážu veľkú časť odložiť, bohvie na čo.

Minulý rok získali ľudia z domovov dôchodcov v poštovej lotérii miliónové ceny. Veľké množstvo víťazov bolo kvôli formalitám okolo výhry na smrť nešťastných.

Ja sám urobím všetko pre to, aby som bol v čase svojej smrti hlboko v červených číslach.

Pomocou mariánskeho kalendára, ktorý som v decembri vyhral v tombole, som si vypočítal, že od najkratšieho dňa v roku, teda od 21. decembra, vyšlo slnko dodnes len o jedenásť minút skôr a zapadlo o tridsaťsedem minút neskôr. Čudné, pravda?

Mám totiž trochu zápchu a mariánsky kalendár mi visí na záchode. Sú v ňom odporúčané biblické texty, ale aj recepty, múdrosti a vtipy. Zajtra, 21. januára, bude deň svätej Agneše, panny a mučeníčky, ktorá umrela roku 304. To aby ste vedeli.

Zase boli noviny plné správ o istom hendikepovanom chlapcovi, ktorého v ústave starostlivosti pripútali o stenu reťazou. Nenapísali však prečo; je možné, že sa ošetrovateľom pravidelne vytrhával. Na našom oddelení pre dementných bývajú starčekovia, ktorí už nevládzu stáť ani sa vytrhnúť, no takisto sú poležiačky pripútaní ako kúzelníci, čo zabudli svoj trik. Len sa prídte pozrieť, paparacovia.

Pondelok 21. januára

Dnes by sa bola moja dcéra dožila päťdesiatich šiestich rokov. Pokúšam sa predstaviť si, ako by asi teraz vyzerala. Obraz sa zastavil pri premočenom štvorročnom dievčatku, ochabnuto ležiacom v susedovom náručí. Videl som ich, ako prichádzajú – tie sekundy nikdy nepominuli.

Až o pätnásť alebo dvadsať rokov prešiel prvý deň, keď som na to nemyslel.

Nech nikto nevychádza von: snehové búrky!

Ešte väčší smútok: Duiker má cukrovku.

Už ju má nejaký ten čas. Lekárovi odporúčania príliš nedodržiava – a to mu dala veľmi jemne najavo lekárka asistentka.

„Nuž, pán Duiker, ak budete ďalej takto piť a naďalej takto nerozumne jesť a fajčiť, potom, samozrejme, pre vás už toho veľa urobiť nemôžem.“

„Ale, dievča moje, to sú asi jediné veci, vďaka ktorým sa mi ešte oplatí žiť.“

„Nie som *vaše dievča*.“

„A ani môj doktor, pani asistentka.“

Napriek všetkému sa Evert trochu bojí. Kedysi bol pravidelným hosťom v miestnom pohostinstve, kde sa spriatelil s istým tučným pravidelným návštevníkom – cukrovkárom, ktorý počas „obyčajného“ večera vypil takých dvadsaťpäť pivečiek.

Doma si dal potom ešte niekoľko pohárikov whisky. Vždy používal zdobneniny, aby to znelo nevinnejšie.

Jedného dňa tomu priateľovi sčernel palec na nohe. Museli mu ho amputovať. Potom nasledovali ďalšie prsty. Po nich chodidlo, predkolenie. Všetko, čo sčernelo, bolo treba v nemocnici odpíliť. Medzičasom ho tam už dobre poznali. Bol to milý chlapík, no nevedel prestať s pitím a s fajčením. Ešte nejaký čas sedel za barom s protézou, potom sa dostal na invalidný vozík a nakoniec už nemohol vôbec ísť. Dva mesiace nato umrel.

Hrôzostrašný obraz pre Everta: pomaly sčernieť na koncoch tela a dostať sa do rúk lekárov a ošetrovateliek.

Zajtra budem písať o veselších veciach.

Utorok 22. januára

Znovu rozruch kvôli platenému parkovaniu. Vždy mrzutý pán Kuiper podal na obyvateľskej komisii návrh, aby sa zaviedlo platené parkovanie aj v samotnom domove.

Takmer nikto tu už nechodí len o paličke. Ľudia pred sebou tisnú vozíky na štyroch kolieskach s ručnými brzdami a s pri-montovanou nákupnou taškou. Keď sa človek unaví, môže si na ňom oddýchnuť. Niekoľko ľudí jazdí na elektroskútroch, a to aj po budove. Také vozidlo zaberie dosť miesta. A tiež sa zdá, akoby ich vyrábali čoraz väčšie. Elektroskúter je symbolom statusu.

Riaditeľstvo sa obáva dopravnej zápchy, preto požiadalo, aby sa v budove rolátory a vozíky používali čo najmenej. Bol to poriadny útok na boľavé nohy všetkých tých, čo už nevládzu chodiť. Ale keď Kuiper požiadal, aby sa problém s parkovaním vyriešil tak, ako ho vyriešila obec Amsterdam, totiž platením parkovného, rozpútala sa hotová búrka. Ten Kuiper asi naozaj nemá v hlave všetko v poriadku.

Tento domov dôchodcov postavili kedysi koncom šesťdesiatych rokov, keď začali byť deti veľmi vyťažené a svojich otcov a matky si nemohli vziať na staré kolená k sebe domov. Alebo sa im len nechcelo, ale ja som ten posledný, ktorý by pre to nemal pochopenie. Napokon, pred štyridsiatimi rokmi rástli domovy dôchodcov ako huby po daždi. A aké veľkorysé projekty! Izbičky s rozlohou dvadsať metrov štvorcových vrátane záchoda a kuchynky. Pre manželské páry o osem metrov štvorcových viac: oddelená spálňička. Za posledných dvadsať rokov sa dvakrát napochytralo renovovalo, no obytné priestory sú stále malé. Nikdy sa nerátalo s toľkým materiálom na kolieskach. Do výťahu sa zmestia naraz maximálne dva elektroskútre alebo štyri rolátory. Než to človek všetko zaparkuje, prejde štvrtá hodina. A šofér netrpezlivo vráza do nôh druhých. A stojí priamo pred výťahom, zatiaľ čo sa ostatní musia dostať von. Riaditeľka žiadala ako riešenie výťah výhradne pre personál. Rady pred ostatnými výťahmi sa tým len predĺžili. Ak sa človek chce dostať včas na miesto určenia, musí vyjsť z domu skôr. Mohli by tu podávať aj dopravné informácie. Donedávna som chodil po schodoch, ale už nevládzem, takže aj ja som nútený pravidelne stáť v rade pred výťahom.

Keď tu raz vypukne poriadny požiar, všetci obyvatelia budú spoločne naraz. Bezpečne sa dostane von len personál.

Streda 23. januára

Raz som sa ľahkým tónom spýtal lekára na pilulku, ktorá spraví koniec všetkému utrpeniu. Tváril sa, akoby mi nerozumel: „Taký liek neexistuje, žiaľ.“ Ďalej som sa pýtať neodvážil.

Mimochodom, môj zoznam súžení naňho spravil dojem: kvapkanie, bolesti nôh, závrat, hrče, ekzém. Len s tým nevedel veľa spraviť. Trochu rozotrieť a udržiavať vlhké, nejaká tá pilulka a dáka tá masť. On sám objavil niečo nové: vysoký krvný tlak. Ten som nikdy nemal. Takže aj na to mám teraz tabletky.

Umrela naša najstaršia obyvateľka, pani De Gansová. Už roky bola dementná ako zlatá rybka a museli ju na kresle uväzovať, inak by z neho stále padala, no predsa len, hip, hip, hurá, dožila sa deväťdesiatich ôsmich rokov. Zažila ešte prvú svetovú vojnu.

Pred tromi mesiacmi jej zástupca starostu priniesol tortu, pretože sa stala najstaršou obyvateľkou mestskej časti. Posadili ju za stôl kvôli fotografovi z miestnych komunálnych novín, ale v okamihu, keď nikto nedával pozor, spadla tvárou do šľahačkovej torty. Bola z toho nádherná fotografia. Žiaľ, riaditeľka zakázala, aby ju zverejnili. Zástupca starostu, ktorý sa tak rád ukazuje v médiách, dal priniesť novú tortu, ale to už pani De Gansová zaspala a nebolo ju možné zobudiť.

A teraz ju už nie je možné zobudiť vôbec. Rozdiel medzi tým, čo bolo pred smrťou, a tým, čo je po nej, nie je zase až taký veľký.

Nemyslím si, že jej pôjdem na pohreb. Pohreby veľmi nemusím.

Štvrtok 24. januára

Nálada v domove sa nezlepšuje. Už nejaký ten týždeň pribúda snehu a duje ostrý východný vietor. Takže všetci zostávajú vo vnútri a sťažujú sa, že nemôžu vyjsť von. Malé denné prechádzky a drobné nákupy sú činnosťami, okolo ktorých sa zvyčajne utvára život. Ak odpadnú, potom je ešte viac času na seba navzájom striehnuť. Deň treba niečím zaplniť.

Včera som sa chcel predsa len trochu prevetrať, a tak som sa posadil na lavičku vedľa vchodových dverí. Po niekoľkých minútach mi vrátnik dal na vedomie, že „toto teda nie“. Modrý dôchodca pred dverami, to veru nie je dobrá reklama. „Veď sa môžete dívať von z okna.“

Ešte som zavrčal: „Prevetrať sa...“

„Zvetrať, pán Groen, mohli by ste tu zvetrať.“

Pán Hoogdalen už niekoľko mesiacov jazdí na elektroskútri. Pred troma dňami mu to vozítko odniesol jeho syn, ktorý má autoservis, a dnes mu ho vrátil. Úplne upravené. Spojlery, extra široké pneumatiky, GPS, klaksón, protinárazová zvuková inštalácia a ako čerešnička na torte – airbag. Všetko úplne zbytočné,

ale zato krásne. Hoogdalen sa na svojom skútri, ktorý teraz pripomína lamborghini, preváža pyšný ako páv dookola po dome. Samozrejme, že boli aj nejaké kyslé, závistlivé komentáre, ale našťastie zožal aj obdiv. Tak to má byť: zostať nažive vďaka tomu, čo človeku robí radosť.

Po herečke a speváčke Mammaloe, po ktorej odchode sme tu hlboko smútili, umrela v tomto roku ďalšia známa Holanďanka: Ellen Blazerová, ktorá sa „preslávila“ okrem iného ako režisérka vysielaní televíznej moderátorky Sonje Barendovej. Jedna z mála miestnych hviezd, ktoré sú známe len podľa mena. „Ako vlastne vyzerala?“ spýtal sa ktosi včera pri káve. Nikto nevedel. Vtedy aj rozhovor rýchlo prestal byť príjemný. Možno je to ten najlepší spôsob, ako byť slávny – ak to, že si to ty, vedia len tvoji priatelia a známi.

Dnes ráno bol o Ellen v novinách článok. O kom všetkom majú noviny vopred pripravené nekrológy? Keby som tak zavolať do redakcie a spýtal sa na to, odpovedali by mi? Alebo aby som bol o čosi konkrétnejší, smel by sa napríklad taký Nelson Mandela pozrieť popredu na svoj nekrológ, aby ho mohol tu a tam trochu popraviť?

Piatok 25. januára

Než zasiahol osud, dostal som sa pomerne ďaleko. Preľakol som sa mopedu, ktorý ma takmer zrazil z chodníka, a v nasledujúcom okamihu som už ležal vystretý.

Tváriť sa, akoby sa nič nestalo – to je prirodzený reflex v takých prípadoch: a ten reflex ešte stále vynikajúco fungoval. Pozbieral som sa, oprášil si sneh z kabáta a poobzeral som sa okolo seba, či ma niekto nevidel. Našťastie som mohol bez ujmy dokráčať domov. Keď som pozdravil vrátnika, vyvaloval na mňa oči. „Čo sa to s vami stalo?“

„Nič zvláštne. Len som sa trochu pošmykol.“

„Nič zvláštne? Veď ste celý zakrvavený!“

Dotkol som sa miesta na hlave, na ktoré ukazoval, a skutočne som si tam nahmatol čosi lepkavé. Zavolali ošetrovatelku, ktorá okamžite začala hovoriť o zašívaní, a historka sa skončila tým, že som so zakrvavenou hlavou presedel pol druhu hodiny na pohotovosti a teraz mám na hlave biely turban, takže pokiaľ to je možné, nevychádzam zo svojej izby, aby som sa vyhol moralizátorskému táranu.

„Veľmi to bolí?“ Tým sa to väčšinou začína, ale skôr či neskôr nasleduje: „Nemôžeš chodiť von, keď je tak klzko.“ Z toho ma vie azda najviac rozbolieť hlava.

„Ten biely klobúk ti pristane,“ prisypal ešte do rany soľ Evert. Keby bol náhodou nedostatok posypovej soli, Evert má vždy dostatok súkromných zásob.

Za trest som ho rozdrvil v šachu. Zvyčajne to zariadim tak, že pri viac či menej vyrovnanom konci hry vyhrám naprv ja a druhý raz on, ale teraz sa zarazil, keď dostal po štvrtíhodine mat.

„Ten pád ti pomohol,“ poznamenal. „Aspoň pokiaľ ide o šachy.“

„Dúfam,“ povedal som mu, „že zajtra budem hrať lepšie aj biliard.“

„Ale tvoja pamäť predsa len utrpela, Henk, pretože biliard máme až o tri dni.“

Mal pravdu. Čudné, bol som úplne vedľa.

Sobota 26. januára

Posledná sobota v mesiaci: večer s tombolou. Staručkí dôchodcovia, čo prepadli hazardu, bojujú o čerešňovú bonboniéru. Predseda obyvateľskej komisie osobne číta čísla. Nech sa len nikto neopováži rušiť rozhovorom! Keď zaznie „štyridsaťštyri“, pani Slothouwerová povie „hladová zima“ a rozhnevane sa porozhliada po sále.

Nedávno vznikla akčná skupina, ktorá chcela preložiť tombolu na stredú večer, pretože v sobotu vraj býva veľa rodinných návštev, čo však nie je pravda. Pravým dôvodom bola zrejme sobotná televízna ponuka. Stredajší spevácky klub okamžite protestoval a navrhoval pondelok večer, čo zas nechcel prijať biliardový klub. Ten považoval piatok večer za oveľa vhodnejší. To však zase narazilo na prudký odpor členov *rezkého pohybu na staré kolená*, ktorí bývajú zo svojich popoludňajších cvikov príliš unavení na to, aby sa mohli ešte večer zúčastniť na tombole.

Keď obyvateľská komisia k rozhodnutiu nedospela ani po troch schôdzach, rozhodol náš vlastný šalamún, pani Stelwageová, že predbežne zostane všetko po starom. Vzájomné vzťahy členov komisie sa mimoriadne zhoršili. Začalo sa brúsenie nožov.

V novinách je populárnou témou šikanovanie v školách a na internete, ale o domovoch dôchodcov toho počuť málo. Dôstojní starí ľudia sa predsa nešikanujú! To je určite nejaké nedorozumenie. Stačí sa tu však nejaký deň porozhliadať a človek pochopí. Máme tu skutočných špecialistov. Panie Slothouwerové, dve staré dievky, sú obávané duo. Jedna odkrútila vrchnák zo soľničky, druhá ju podala ďalej tej najpoddanejšej obeti, pani De Leeuwovej, ktorá si celý obsah soľničky aj s vrchnákom vysypala na vajíčko uvarené namätko. Pani De Leeuwová zarazene hľadela striedavo na vajíčko a na prázdnu soľničku a potom pozrela na susedku. „V tom vám nepomôžem. To je vaša vlastná chyba. Ste jednoducho nešikovná,“ povedala ostro Slothouwerová, zatiaľ čo jej sestra prikyvovala. Bohvie, prečo to robia. Pani De Leeuwová je – na rozdiel od svojho muža – plachá ovečka. Pre istotu sa stále ospravedlňuje za všetko, čo sa v jej blízkosti pokaží. Na to, aby túto šikanu niekto vôbec zaregistroval, tu zrejme bude najprv musieť nejaká obeť spáchať samovraždu a zanechať list, ktorý jasne vysvetlí príčinu.

Nedeľa 27. januára

Akokoľvek som sa usiloval, do konca tomboly som to nevydržal. Keď sa rozpútala hádka kvôli piatej cene, ktorou bola pečehnová nátierka z Lidla za deväťdesiat centov, povedal som, že mám migrénu, a odišiel som do svojej izby. Mať migrénu je šikovná výhovorka, pretože ako ospravedlnenie ju všetci akceptujú. Keď

som sem prišiel a nikto ma ešte nepoznal, všetkých som presvedčil o svojej – vymyslenej – migréne a odvtedy som tento trik mnohokrát použil. Stačí, keď trochu zaškúlím a začnem si trieť čelo. Vždy sa nájde niekto, kto sa v tom okamihu ustarane spýta, či náhodou nemám migrénu. Vtedy je potrebné, aby som si „išiel ľahnúť“. Hotovo – a nikto neotravuje.

Práve sa vraciam z centra ticha. V nedeľu, keď sa tam uskutocňuje ekumenická omša, tam niekedy strčím nos. V párnú nedeľu slúži katolícky kňaz, v nepárnú zas protestantský pastor. Nijako nevyčnievajú z radu, pretože obaja sú v takmer rovnakom veku ako návštevníci kostola. S katolíckym kňazom je zábava. Ten berie Pána Boha so štipkou humoru. Pastor je zas stará škola, káže o pekle a zatratení. Veľký rozdiel v tom nie je, pretože ani jednému, ani druhému takmer nerozumieť.

Mnohí obyvatelia sa s vyhlídkou na smrť utiekajú k viere.

Po omši je chlieb s hrozienkami a káva z kávovaru.

Včera bol povyk kvôli zvýšeniu príspevku pre opatrovateľský domov. Písali o tom v novinách: zavádza sa osempercentný „príplatok podľa výšky majetku“, hoci už predtým sa podľa majetkových pomerov platili štyri percentá navyše. Všetci to považujú za škandál. Keď sa Graeme spýtal, kto si teda musí platiť sám, zdvihla ruku jedine pani Bregmanová. Myslela si, že ide o príspevok na bytové družstvo.

Máme tu totiž predovšetkým chudobných obyvateľov, ktorí majú nanajvýš nejaký ten príplatok k penzii.

Bolo veselé, že dokonca aj politická strana 50PLUS, ktorá zastupuje záujmy starších občanov, súhlasila v parlamente so

zvýšením doplnkového príspevku. Henk Krol vysvetľoval prečo: „Práve sme prišli do sály a videli sme, že všetci hlasujú za, dokonca aj Socialistická strana. Jednoducho sme naleteli.“ Ten citát som z novín nahlas prečítal všetkým naokolo. Niektorí vyslovili názor, že ostatné strany mali Henka varovať.

Pondelok 28. januára

Dnes doobeda som pri káve zagratuloval pánu Hoogdalenovi k nádhernému elektroskútru. Všetko mi poukazoval. Len airbag nemohol demonštrovať.

Chce založiť klub elektroskútristov, mal by sa nazývať *Antilopy*. Priznal sa, že to kdesi pochytil. Povedal som mu, že vlastne zvažujem, či si sám nemám zaobstarať cantu kabriolet, ale že o tom ešte musím v pokoji porozmýšľať. On zas uvažuje o tom, či pustia canty do svojho klubu.

Najprv som to chcel slušne uhrať dostratena, ale napokon sa ma zmocnilo oduševnenie. Možno je to predsa len veselá myšlienka: organizovať spoločné motorizované výlety. Dlhý rad elektroskútrov, ktorý sa pomaly vlečie nekonečnou rovinou. Občas nejaký dôchodca vletí do vodnej priekopy.

Pred dvoma rokmi havarovala v Genemuidene jedna canta. (Pozoruhodné novinové výstrižky si odkladám.) Pasažieri prišli o život. A teraz pozor: jeden mal deväťdesiatšesť a druhý deväťdesiatšedem rokov! Čelne vrazili do protiidúceho auta. Možno preto, lebo im lekár nechcel podať pilulku na eutanáziu, kto to

už dnes vie posúdiť... Prežili dve svetové vojny a potom naši svoje waterloo v plechovke na okraji cesty pri Genemuidene. Spolu mali stodevãťdesiattri rokov. To nie je najhoršie. Ći to bol manŕelský pár, o tom už noviny nepísali. Ona bola možno jeho metresa, tak ako v prípade Teda Kennedyho na Chappaquiddic-ku. Bolo by to krásne, keby to bola pravda.

Keď už hovorím o výstriŕkoch z novín: v piatok som si vy-strihol nasledovný: ušlo pätnásťtisíc krokodílov. (Neviem, Ći môŕem v jednej vete pouŕiť dve dvojbodky.)

Utorok 29. januára

Včera večer o trištvrte na sedem sedeli takmer všetci obyvatelia v konverzačnej miestnosti nachystaní pred televízorom. „Ach, ach, Ćo povie kráľovná Beatrix vo svojom narodeninovom prí-hovore?“ A tu zrazu: ŕe odstupuje. S tým, Ćo vo svojej niekoľko-minútovej reči hovorila ďalej, však neboli všetci rovnako spo-kojní. ProstuĀká pani Groentmanová si lámala hlavu nad tým, Ći kráľovná teraz pôjde do domova dôchodcov.

Izbu nedávno zosnulej pani Gansovej rýchlo vypratali, aby ju od prvého dňa v mesiaci – od budúceho piatka – mohli znova prenajať. Kŕeft je kŕeft, peniaze sú peniaze. Jedinej dcére pani Gansovej dali tri dni na to, aby veci svojej matky poodnášala a niekam ich uložila alebo aby všetko nechala Armáde spásy. Alternatívou bolo zaplatenie nájomného za mesiac navyše.

Zavolala niekoho zo Zlatých stránok, kto za vynikajúce ceny vykupuje kompletne zariadenia. Keď sa prišiel pozrieť na pozostalosť, okamžite sa zvrhol na opätku. „To sa neoplatí ani naložiť.“ Citlivý prístup.

Treba však priznať, že pani Gansová nemala ani peniaze a ani vkus.

Nakoniec si jej dcéra vybrala pár vecí na pamiatku a potom zvyšok zdarma odovzdala charite. Prosila pani Stelwagenovú o trojdňový odklad, ale tá jej nedala ani deň navyše.

„Prepáčte, naozaj ma to mrzí, rada by som konala inak, ale musím sa držať pravidiel vedenia,“ povedala pretvarujúca sa Stelwagenová. Spýtame sa Anje, či je to naozaj tak. Keď musí domov dôchodcov sám zabezpečiť vystaňovanie, pošle pozostalým účet vo výške minimálne päťstoosemdesiat eur, hoci je to len hodinka práce.

Pani Gansová by sa obracala v hrobe, keby toto všetko vedela. V hrobe, v ktorom ešte ani neleží. Včera poobede bola možnosť rozlúčiť sa s ňou, takpovediac posledný deň, keď sa človek na ňu mohol ísť pozrieť. Tvrdé pravidlá dôchodcovskej džungle: pozeráť sa alebo byť objektom pozorovania. Dnes poobede ju pochovajú.

V nedeľu doobeda sa celé osadenstvo s radosťou dívalo z okien, ako prší. Sneh, preč s tebou! V to poobedie to bolo ešte príliš nebezpečné, ale včera sa už vyrojili rolátory, ktoré zneisťujú cesty.

A ak sa mám priznať, aj ja som si s plesajúcim srdcom vyšiel na prechádzku.

Streda 30. januára

Svojimi republikánskymi názormi sa príliš nechvastám. Toto nie je ten správny okamih na to, aby som zvolal: „Preč s kráľovnou!“ Beatrix mi nijako neprekáža, ale myslím si, že je najvyšší čas, aby odstúpila. Aspoň sa bude viac venovať maľovaniu a menej chodeniu k holičovi. Tie jej účesy ma iritujú už roky. Mal by som sa nad to povzniesť, ale nejako sa mi to nedarí. Na prvej stránke denníka je asi tridsať malých fotografií Beatrix. Ani na jednej z nich nemá skrytý účes.

Kráľovnú tu nosia na rukách. Na stolíku v čitárni leží časopis venovaný kráľovským rodom spolu so spoločenskými týždenníkmi *Vážka* a *Margriet*. Evert medzi ne raz vsunul *Playboy*, mal to byť akýsi experiment. V priebehu hodiny zmizol! Časopisy sú označené veľkou čiernou pečiatkou domova, aby si nikto nevzal ho hlavy, že si ich odnesie k sebe. *Playboy* bol bez pečiatky. Niekoľko obyvateľov si už objednalo na 30. apríla mikrobús na Dam. Kráľovská oslava im nesmie ujsť.

Zastavím sa ešte na chvíľu u Everta. Má záchvat dny a ja musím ísť von s jeho psom Moom. Podľa Everta sa inteligencia jeho psa prejavuje tým, že začne vrčať, keď sa približuje riaditeľka. Raz odignorovala vrčanie a chcela ho pohladiť; on ju však uhryzol do ruky – alebo skôr chňapol kúsok vedľa, do jej šiat. Pravda, do drahých šiat. Odvtedy je vzťah medzi riaditeľkou a Evertom, jemne povedané, ľadový.

Evert teraz vešia na dvere tabuľku: *Rešpektujte vrčanie.*

Včera večer, keď som bol so psom prvý raz, sedel Evert otupene na stoličke. Keď má dnu, nepije a namiesto toho hltá celé priehrštia liekov. Keď záchvat dny prejde, znovu sa to obráti.

Medzičasom sa starám o psa i o pána. Mo je povďačný a Evert hundre, že to vôbec nie je potrebné. Strašne nenávidí, keď ho ľutujú, a tak je lepšie, keď sa mu ostatní vyhýbajú. Bol by najradšej, keby na náš domov dôchodcov umiestnili veľký neónový nápis *Nestážovať sa*. Mňa toleruje. Nakúpim mu pár maličkostí, hodím do mikrovlnky nejaký polotovar a zmiznem. Keď je na tom už lepšie, vždy príde s nejakým darčekom: päťdesiat tulipánov, pol kila úhora, kalendár s holými babami.

Štvrtok 31. januára

Znalci kráľovského rodu vo veľkom ubezpečujú: nik nás vopred neinformoval o kráľovnej abdikácii. Po dvoch dňoch záplav správ o Beatrix v tlači, v rozhlase, v televízii a pri káve začnem na vyváženie takmer túžiť po nejakej poriadnej katastrofe.

Skutočné narodeniny Beatrix, ktoré sú dnes, sa tu vždy oslavujú v tichosti a s napečenými dvojičkami. Alebo s trojičkami? Nie sú oranžové, také sa dajú kúpiť len na Kráľovnin deň. Viacerí obyvatelia takisto vyťahujú vlajočky. Skromné stolové vlajočky, pretože veľkú nástennú vlajku tu, samozrejme, umiestniť nemožno. Pravidlá sú jednoznačné: do stien neslobodno vŕtať nijaké diery. Každá izba má podľa nariadenia štyri pevné miesta so závesnými háčikmi na obrazy – a basta.

Pán Ellroy sa pokúsil na taký háčik zavesiť losiu trofej. Spadla mu vtedy na kredenc. Na márne kúsky mu rozbila čajový servis. Nedostal väčší hák, hoci oň úpenlivo prosil, pretože je na svoje parožie veľmi naviazaný. „Keď raz také niečo povolíme, bude to znamenať začiatok konca,“ povedal šéf stavebnej správy. To je argument, ktorý v tomto domove prebije všetky ostatné argumenty. Akoby si odrazu všetci obyvatelia chceli zavesiť na stenu trofeje z divej zveri, keby Ellroyovi povolili pre jeho parožie väčší hák. Hlavu s parožím teraz umiestnil do kresla. Už ju nemôže tak dobre využívať ako vešiak. Pravda, občas na ňu ešte z istej vzdialenosti hodí klobúk. Väčšinou však netrafi. Zohýbanie ho stojí veľkú námahu, ale parožie ho stále láka. Je to zlatý človek, hoci hluchý ako peň. Škoda, pretože inak by sa s ním dalo určite pekne porozprávať.

Piatok 1. februára

Práve som mal nečakanú návštevu, objavila sa u mňa sociálna pracovníčka. Má šťastie, lebo som takmer stále doma. Každý je tu skoro stále doma. Bol som dosť prekvapený.

Prichystal som jej šálku kávy a spýtal sa, čomu vďačím za jej návštevu. Trochu sa ošivala. Vraj či mám ešte akú-takú radosť zo života. Či nebývam zachmúrený.

Bolo to šarmantné, ako si nevedela sama so sebou poradiť. Je ešte dosť mladá a vo svojom odbore neskúsená, ale dojímavovo sa snažila.

Spýtal som sa, odkiaľ sa zrazu vzal toľký záujem.

„Nuž, na tom tak veľmi nezáleží.“

„Takže, pani, ak na tom tak veľmi nezáleží, môžete mi to určite povedať.“

A vtedy vyšlo najavo, že ju poslal domáci lekár. Zrejme preto, lebo som sa ukradomky zaujímal o eutanáziu. Poslal na mňa túto ovcu, aby zabránil tomu, že skočím zo strechy.

Ubezpečil som ju, že v dohľadnom čase neplánujem samovraždu. Trochu sa toho slova preľakla. „Ach, tak som to teda nemyslela...“

„Veľmi dobre rozumiem, ako ste to mysleli. To je v poriadku. A povedzte doktorovi, že by som bol rád, keby odteraz ťažké úlohy preberal sám. Dáte si ešte šálku kávy?“

Nie, kamsi sa ešte ponáhľala.

Včera som bol navštíviť Anju, svoju informantku v šéfkinej kancelárii, a dostal som od nej kópiu správy pani Stelwagenovej o vrahovi rybičiek. Nespomínajú ma tam medzi podozrivými. Ani Everta. Riaditeľka je presvedčená o tom, že páchatela treba hľadať medzi personálom. Cieľom vraj malo byť podkopanie jej pozície. Na chodby umiestni kamery. Kladiem si otázku, či sa to len tak smie.

Sobota 2. februára

„Zastav úpadok, pohybuj sa!“ To bol titulok istého starého novinového článku a pod ním stálo: „Vedci na celom svete pátrajú

po príčinách a riešeníach problémov starnutia.“ Nuž, vedci, to ste teda prišli v pravý čas. Tu už niet čo zachraňovať. Ale pokojne sa niekedy zastavte, motá sa tu dostatočné množstvo študijného materiálu.

Z biologického hľadiska je človek zhruba od svojej štyridsiatky zbytočný, pretože v tom čase sú už jeho deti dospelé a nepotrebujú rodičov. Úpadok sa vtedy pomaličky začína plešivením a okuliarmi na čítanie. Aj na bunecnej úrovni sa začína rozpaďať. Pri delení a pri rozmnožovaní buniek sa objavuje čoraz viac chybičiek. Znížená látková výmena má za následok ochabnuté nervové bunky, čím dochádza k čoraz väčším zmätkom v hlave. (Ten článok tu sumarizujem trochu zjednodušujúco.)

Veľa toho zatiaľ nevedia, ale jedna vec je istá: *use it or lose it*. Udržiajaj telo i ducha v pohybe, najmä prefrontálny kortex, ten kúsok mozgu, ktorý reguluje funkcie ako plánovanie, iniciatívnosť a flexibilitu. Nuž, môžeme predpokladať, že riaditeľstvo tohto *divadla* sa nevyznačuje veľkou afinitou voči prefrontálnemu kortexu. Šetrí sa tu na nákladoch i na energii, dôchodcovia majú byť poslušní, pasívni a nevýrazní: a toto sa kamufluje tom-bolou, biliardovým klubom a *rezkým pohybom na staré kolená*.

Aby som však jednostranne neobviňoval len personál... Klientela s týmito spôsobmi zaobchádzania vlastne veľmi rada súhlasí. A predovšetkým: niekedy mám pre to pochopenie. Sú dni, keď ani mňa nestojí nijakú námahu, aby som išiel na úplné minimum.

Idem sa teraz trochu poprechádzať. Uvidíme, ako ďaleko sa dostanem. Medzičasom mi zložili z hlavy obväz, ktorý mi predtým uviazali kvôli úrazu, ale to si nevyžaduje nijaký komentár.

Nedeľa 3. februára

Strana 50PLUS by mohla podľa niektorých prieskumov získať deväť kresiel. O šesť rokov bude viac voličov nad päťdesiat rokov ako pod touto vekovou hranicou. Odrazu sa rozhybali všetky politické strany. Objavili nespokojného dôchodcu. Stali sme sa zaujímavými. Mimochodom, o nejakom silnom politickom vedomí tu nemôže byť reči. Heslo „politika nás okradla“ je azda ešte najnuansovanejším výrokom, aký si pri káve môže človek vypočuť.

Nová obyvateľka, ktorá nastúpila na miesto pani Gansovej, pôsobí milo. Je to úlava po tom priemere, ktorý sa tu šuchce po chodbách. Teda, aj ona sa šuchce, ale štýlovo.

Trochu sme spolu podiškurovali a ona mi porozprávala, že sem rozhodne neprišla dobrovoľne. Ale jej predsavzatie je, že sa nedá „zavrieť do truhly“, aspoň zatiaľ nie.

„A možno sa dám spololníť, ale to ešte stopercentne neviem.“

Povedal som, že aj ja ešte váham, no ani jedno, ani druhé sa mi nepozdáva – ani sa dať zakopať do zeme, ani vyletieť hore komínom – a ona so mnou súhlasila.

„Veľa iných možností niet. Možno tak spadnúť s lietadlom do mora. Mohli by sme sa spýtať toho argentínskeho pilota.“

„Podľa mňa ešte sedí,“ povedal som.

„Vlastne ma ani nemožno spololníť,“ poznamenala o chvíľku.

„Ako to?“

„Nuž, volám sa *Brandová*: ako *požiar*, Eefje Brandová, teší ma. Na spopolnenie by som sa mala po správnosti vlastne volať Eefje *Brandtová*, s *dt.*“

„Hendrik Groen, teda Henk.“

Takúto konverzáciu som, myslím, v tomto domove ešte nevedol. Moje dobré rozhovory s Evertom sa nesú predsa len v inom tóne. Všetci ostatní obyvatelia hovoria predovšetkým o počasí, o jedle a o svojich chorobách.

Nuž, počasie je pekné, jedlo je také, aké je, a s niekoľkými extra tabletkami ma bude moje telo trápiť menej ako inokedy. Slovom: život sa na mňa usmieva.

Pondelok 4. februára

V novinách píšu, že akýsi šofér dostal šmyk a prešiel sedemdesiat lysiek čiernych. Masová vražda lysiek. To si človek nevie predstaviť. Všetko to perie a zobáčiky, toľko krvi. Buď sedeli tesne vedľa seba, alebo to bol enormný šmyk. Lysky sú celkovo veľmi plaché. Mimochodom, rozmýšľam nad týmto: žeby ten spravodajca všetky tie mŕtvolky porátal? A čo sa stalo s poranenými? Neviem si predstaviť, že všetky tie vtáčiky boli na mieste mŕtve. Niektoré sa celkom určite ešte metali. Hm... tie moje detailné otázky ma samého trochu desia.

V nedeľu popoludní sa u mňa často zastaví Evert, aby sa porozprával a „dal si nejaký ten pohárik“. Je to nekomplikovaný konzument alkoholu: víno, jenever, koňak, whisky – jemu je to vlastne jedno. Videl som, ako raz na návšteve u pani Tankinkovej postupne

zlikvidoval celú fľašu vaječného koňaku. Nemala nič iné. Po dvoch pohárikoch prešiel na polievkovú misku a vypýtal si väčšiu lyžicu. Akoby to bol puding. Tankinková sa vtedy zatvárila, akoby to bola najsamozrejmějšía vec na svete, ale potom ešte celé týždne rozprávala, aký to bol škandál – pravda, keď nebol nablízku Evert.

Nedeľné popoludnie je pre mnohých obyvateľov klasický čas na návštevu.

„Ach, to už ubehlo päť týždňov odvtedy, čo sme boli na návšteve u otecka a mamičky. Musíme sa tam v nedeľu popoludní zastaviť.“ A potom vypijú šálku čaju a dve hodinky posedia.

Hendrik, buď úprimný: závidíš, pretože k tebe nikto na návštevu nikdy nepríde. Až na Everta, ale to sa vlastne nedá chápať ako návšteva.

Utorok 5. februára

Nastal veľký rozruch okolo plánov na založenie kliniky na ukončenie života. Najmä medzi ľuďmi, ktorých domáci lekári kladú odpor. Vymyslelo to Nizozemské združenie pre dobrovoľné ukončenie života. Za členov združenia sa hlási určite veľa ľudí.

Pred dvoma rokmi zozbieral NEZDUŽ v priebehu troch dní štyridsaťtisíc podpisov na podporu pomoci pri sebausmrtení pre ľudí starších ako sedemdesiat rokov. Vec sa vďaka tomu dostala do parlamentu. Okrem iného s podporou slávnej moderátorky Mies Bouwmanovej! Tá je veľmi akčná. Bude to azda jej posledný kúsok? Akcia *Koniec a šlus?*

Štyridsaťtisíc signatárov znamená, že sa parlament musí venovať starším ľuďom, ktorí svoj život považujú viac či menej za završený a chcú s ním riadnym spôsobom skončiť. Aby sa zabránilo tomu, že si kúpia fľašu liehu a zapália sa vo svojej izbičke, pretože im nikto nechce pomôcť. Podľa NEZDUŽ-u sa takéto prípady skutočne stávajú.

Protivníci združenia si predstavujú, že by sa život starých ľudí mal najprv nejako skrásliť, až vtedy sa ukáže, či sa im naň nevráti chuť. Povedal by som, že je to zaujímavá výzva. Ako laboratórium by sme mohli okamžite ponúknuť naše zariadenie. Len nám prídte skrásliť život!

A skôr než ten pokus zlyhá, postavte veru vkusnú kliniku pre ľudí, ktorí chcú pekne pod odborným dohľadom vystúpiť zo života. Podľa možnosti niekde nablízku.

Teraz niečo veselšie, Groen. Mysli na jar.

Zaregistroval som snežienky a dokonca niekoľko veľmi skorých narcisov. Kvetinky veľmi dobre nevedia, čo majú robiť: najprv teplý december, potom takmer tri týždne sneh a ľad, nato ihneď znovu desať stupňov a teraz krúpy a snežné búrky. Hor sa, kvety, nedajte sa oklamať! Mám chuť na peknú jar.

Streda 6. februára

Pri káve sa diskutuje aj o finančných veciach. Banka SNS má problémy a naši obyvatelia, ktorí si do SNS uložili svoje úspory,

si teraz všetko zo svojich účtov povyberali. Alebo, lepšie povedané, poverili tým svojich synov alebo dcéry, pretože pokiaľ ide o bankové záležitosti, človeka sa tu z nich zmocňuje tie-seň. Už len výber z bankomatu alebo platenie kartou je hotové dobrodružstvo. Treba sa obzerať dozadu, či človeka nechcú náhodou prepadnúť, a zároveň sa dívať pred seba, aby trasúce sa prsty správne naľukali štyri čísla, a to sa ešte treba chrániť pred zrakmi neželaných divákov, tísnučích sa pri bankomate... Je to zložitý úkon, ktorý často zlyháva. Vtedy sa ľudia nástojčivo dožadujú výplatných vrecúšok.

Tu v domove je veľa vdov, ktoré až do manželovej smrti neboli ani raz v banke. Každý týždeň dostávali peniaze na domácnosť. Po ich úmrtí sa neraz zjaví stará pančucha s peniazmi.

Potom sa diskutuje o *Hviezdach na lade*. Niet azda ničoho horšieho. So zadostučinením som zistil, že mám spojenca: Eefje Brandovú. To zblízuje.

Pri pokuse zapojiť ju do rozhovoru sa jej spýtali na názor.

„Doktor mi to zakázal pozeráť,“ odpovedala. Naokolo sa zdvihali obočia. Nazbieral som odvahy a povedal som, že má obzvlášť rozumného doktora. Potom sa Eefje rozhovorila o počasí. Spolustolovníkom tým zapchala ústa.

Keď som si šiel do obchodíka po noviny, vzal som časopis s televíznym programom aj pre ňu, pretože dosť zle chodí. Dokonca som smel sám vybrať, aký kúpim – z jej strany to bolo priateľské vyslovenie dôvery.

„Neberieťe zakaždým ten istý?“ spýtal sa úprimne zadivený pán Gorter.

Ale nie, raz si kupuje jeden, potom nejaký iný.

„Ale to predsa nikdy neviete, kde čo je,“ pokračoval Gorter a od údivu vyvaloval oči. Taký chaos bol preňho jednoducho niečo nepredstaviteľné.

„Tak si to vyhladá. Po nedeli zväčša nasleduje pondelok, potom utorok, streda a tak ďalej.“

Eefje Brandová, tu si veru nezískate veľa priateľov, ale sám seba vám chcem odporučiť z celého srdca.

Štvrtok 7. februára

Evert sa chce zoznámiť s pani Brandovou a navrhol, aby som ich oboch pozval na čaj. Sľúbil, že pri tej príležitosti naozaj zostane pri čaji. Neviem... Možno si nepadnú do oka. Evert je neohrabaný a hrubý, zatiaľ čo Eefje sa mi zdá subtilná a jemná. Nechce sa mi medzi nimi dvoma lavírovať. Ale znie to dobre: Evert a Eefje. Možno by sme sa mohli v tomto domove stať troma mušketermi.

„Náš“ predseda správnej rady, Eelco D., je opäť v správach. Musí sanovať: prepustiť tisícpäťsto pracovníkov domovov dôchodcov. Pred niekoľkými rokmi dostal k svojmu dvestodvadsaťtisícovému platu bonus šesťdesiat tisíc eur, pretože nenechal skrachovať sieť domovov dôchodcov. Ja to považujem za bežnú súčasť jeho práce. Poznám však málo správcov, ktorých najímajú na to, aby dovedli nejaký podnik k bankrotu.

Eelco vtedy okrem iného poriadne ušetril na refundáciách a na tých, čo sa pripravujú na opatrovatelskú službu. Za to, že

podkladajú nočníky a umývajú scvrknuté pohlavia, teraz dostávajú už len päťtisíc eur ročne, to je jedna päťdesiatina z toho, čo prevedie šéf zo svojej práve za štyridsaťtisíc eur vynovenej kancelárie na svoj vlastný účet. Beda tomu, kto si nemyslí, že je päťdesiatkrát cennejší než žena, ktorá láskyplne vykonáva špinavú prácu.

Piatok 8. februára

V našom dome pokoja zavládol nepokoj. Na nástenke visel lístok s oznamom, že obyvatelia sa môžu zastaviť u svojho domáceho lekára po náramok s nápisom *Nereanimujte ma*. Nijaká zmienka o odosielateľovi. Veľká časť obyvateľov hovorila pri káve o tom, akým škandalom je táto propagačná akcia.

„Radšej sa nás zbavia, ako by na nás prerobili.“

„Veľa ich stojíme.“

S dievčaťom, ktoré by ho reanimovalo, by tučný pán Bakker aj súhlasil, ale v žiadnom prípade by nechcel, aby ho oživoval nejaký chlap. „To radšej umriem.“ Majú na to azda nejaké osobitné náramky?

Po káve lístok zmizol. Nikto nevie, kto ho zvesil.

Dúfam, že taký náramok nie je príliš nápadný, v opačnom prípade sa k tomu budú vyjadrovať po celý deň. Pôjdem sa spýtať svojho lekára.

Zaumienil som si, že Eefje a Everta pozvem na čaj na zajtra popoludní. Bude to tak trochu na anglický spôsob: s bielymi

krajcami chleba bez kôrky, prekrojenými križom. A so sladkosťami: s čokoládkami, koláčikmi a tortovými rezmi. A s niečím so šľahačkou. Musím ešte zistiť, ako je to s ušľachtilými čajmi. Na piatom poschodí býva istý anglický pán s pakistanským menom. Možno pozná len pakistanské čajové zvyky, ale napriek tomu nazbieram odvahu a vyberiem sa za ním.

Na chodbe som sa stretol s tou rozkošnou sociálnou pracovníčkou, ktorá ma mala z doktorovej vôle chrániť pred eutanáziou. „Ako vidíte, stále žijem!“ povedal som so žmurknutím. Nedalo jej to a zasmiala sa. Je z dobrého koreňa. Nepamätám sa, kedy som naposledy na niekoho žmurkol. Zrejme kedysi dávno na svoju dcérku.

Sobota 9. februára

Je pravda, že som trochu nervózny kvôli tej návšteve. Neustále si nahováram, že jednoducho musím konať, no medzičasom som si poupratoval izbu a vlhkou handričkou poutieral prach, dvakrát som si prežehlil košeľu a priniesol som štyri druhy zákuskov. A to sa musím ešte raz vybrať do obchodu po čosi iné než po čaj English Breakfast. Na čajového poradcu, priateľského pakistanského pána, môžem rovno zabudnúť. Slávnostne mi dal hrubú knihu o príprave čaju na celom svete. V pakistanskom jazyku.

V Tibete sa deväťdesiaty deviaty Tibeťan na protest upálil. Stému pripravia zvlášť oslavu. Aj v arabskom svete to bol istý

čas módný spôsob, ako prejavíť nespokojnosť. Treba povedať: človek tým upúta pozornosť, hoci len na chvíľku.

Aj ja mám dosť čo kritizovať, pokiaľ ide o tunajší chod vecí, ale aby som sa zapaloval, to sa mi zdá priveľa. Poznám však niekoľko iných ľudí, ktorých by som najradšej upálil ja sám, aby som upútal pozornosť.

Podľa novinových správ má Holandsko spolu so škandinávskymi krajinami najlepšiu starostlivosť o dôchodcov na svete. Včera pri káve som sa o tom opatrne zmienil pred niekoľkými spolubývajúcimi. Nedá sa povedať, že by mi to ľahko zhltili, to teda nie. Buď tomu nechceli uveriť, alebo si mysleli, že je to nespravodlivé.

„Keď tu už my tak šetríme na všeobecnom dôchodkovom poistení a na penziách, aké zlé to potom musí byť v iných krajinách?“ spytovali sa s účasťou.

To, že pol miliardy starých ľudí nikdy nepočulo o nijakom všeobecnom dôchodkovom poistení, sa väčšine zdalo nanajvýš nepravdepodobné.

Nedeľa 10. februára

Tá čajová návšteva napokon nebola nijaká katastrofa. Aj keď som veru nebol uvoľneným, duchaplným a inteligentným hositeľom.

Eefje prišla ako prvá. Ukázal som jej svoj „dom“, a pokiaľ išlo o jej hodnotenie, bola priateľská: „príjemné“. To môže znamenať všetko a nič.

Vtedy sa dovnútra ako veľká voda prihrnul Evert. Má moje rezervné kľúče a odmieta zvoniť. Do izby vstúpil so širokým úsmevom a nahlas zahuhňal čosi ako „ahoj“. Keď som sa ho spýtal, aký čaj si želá, nahlas sa čudoval, odkedy je u mňa na výber z viacerých možností než len z čaju English Breakfast. A keď som potom chcel nenápadne postaviť na stôl sortiment zákuskov, povedal, že takto kráľovsky ho ešte nikto nikdy neobsluhoval.

„Alebo je to kvôli návšteve tejto kráľovnej?“ A úplne nevhodne pritom žmurkol.

Myslím, že som sa v tej chvíli trochu začervenal. Eefje sa zasmiala a zahlásila, že sa cíti nesmierne poctená.

Chvíľu sme sa bavili o všeobecných veciach a o počasí. Potom dozrel čas na to, aby sme sa Eefje opatrne spýtali, ako sa jej v našom domove páči. Bola diplomaticky zdržanlivá.

„Nechcem príliš rýchlo súdiť, ale popri výhodách je tu aj niekoľko vecí, ktoré – ako sa hovorí dnešným manažérskym žargónom – by sa dali zlepšiť.“

„Napríklad?“ chcel vedieť Evert.

„Ešte stále to len inventarizujem. Možno by sme si k tomu mali v blízkej budúcnosti zorganizovať ďalšie posedenie pri čaji a koláčikoch.“

„Alebo pri niečom silnejšom.“

Evert sa informoval, či nemám jenever, a to u mňa naskočila červená – alebo aspoň oranžová –, pretože pod vplyvom alkoholu teda rozhodne nebýva taktnejší.

Ale Eefje opäť všetko elegantne obrátila. „Áno, možno niečo silnejšie. Možno vás pozvem nabudúce ja na malý koňak. Ale nič nesľubujem,“ usmiala sa vzápätí.

„Môže to byť aj jenever?“

Aby bol netaktný, k tomu si Evert ani nemusí vypiť.

„Neviem prečo, Evert, ale vidí sa mi, že u teba v prípade alkoholu prevažuje kvantita nad kvalitou. A u Henka by som povedala, že je to práve naopak.“

„Eefje, musím ťa častejšie pozývať,“ povedal som a na oboch hostí som sa uškrnul.

O polhodinku sa rozlúčila. Aj to svedčilo o kvalite – že nevysedáva.

Evert si to poriadne vykompenzoval. O dve hodiny neskôr som ho po piatich jeneveroch vyhodil.

Pondelok 11. februára

Z toho počasia uplynulých dní sú naši obyvatelia trochu zmätení. Keď sa pozrú von z okna, zdá sa, že je nádherné počasie na malú prechádzku. Keď o päť minút vyjdú von, ocitnú sa v snehovej fujavici. Prekvapenie, to veru nemáme radi – takisto ani zmeny.

Na nástenke visí zápisnica zo zasadnutia obyvateľskej komisie. „Odteraz sa komisia počas tomboly postará o chrumky a slané tyčinky.“

Tyčinky majú byť na stoloch zrejme umiestnené v pohároch. Na to sa ozve aspoň jeden: „Človeče, pamätáš sa? Kedysi boli na narodeninových oslavách v takom pohári vždy cigarety.“